

Post-master opleiding

Klinisch redeneren over psychopathologie bij dove en slechthorende kinderen en jeugdigen

15 uur

Docenten: drs. H.M.P. van Leeuwen
kinder- en jeugdpsychiater n.p.
harrievanleeuwen@bureaupeers.nl

dr. T. van Gent
kinder- en jeugdpsychiater, psychotherapeut
gent6@xs4all.nl

drs. M.H.W. Geeraets
GZ-psycholoog
marcageeraets@bureaupeers.nl

BUREAU PEERS

Klinisch redeneren over psychopathologie bij dove en slechthorende kinderen en jeugdigen

Gedragskundigen doen onderzoek naar psychische problemen bij dove, slechthorende, doofblinde en communicatief meervoudig beperkte kinderen en jongeren, en diagnosticeren aard, ernst, co-morbiditeit, risicovolheid, de mate van ervaren (psychosociale) steun en handicap gerelateerde psychische problemen. Zij herkennen de psychische problemen die nader onderzoek en behandeling in de J-GGZ behoeven en weten welke behandelingen kunnen worden verricht en stellen hiertoe indicaties.

Hun belangrijkste professionele gereedschap daarbij is het klinisch redeneren waarmee ze uiteindelijk vanuit het gesignaleerde klachtgedrag, symptomen via patroonherkenning en descriptieve classificatie komen tot een causale casusformulering van waaruit het palet van mogelijke interventies aan kinderen, jongeren en ouders kan worden voorgelegd.

Motiverende gespreksvoering m.b.t. keuze van interventies en/of verwijzing door shared decisionmaking rondt dit proces af.

Doelstelling van deze cursus

De deelnemer is competent in het herkennen, nader onderzoeken en geïndiceerd behandelen van psychische problemen bij kinderen en jongeren met een auditieve beperking en hebben zich aan het eind van de cursus een stijl van klinisch redeneren eigen gemaakt die passend is voor de doelgroep.

Het format van het klinisch redeneerproces dient als didactisch vehikel om over te dragen wat de impact is van de psychische problemen, zoals dat gebeurt bij psycho-educatie, collegiaal overleg, interdisciplinair overleg met leerkrachten, verpleegkundigen, huisartsen, medewerkers van de jeugdgezondheidszorg etc.

Na deze cursus zijn deelnemers in staat collega's en anderen in te werken in het besproken model van klinisch redeneren. Ze kunnen goed verwoorden wat de kernelementen zijn in het klinisch redeneerproces bij deze doelgroep.

De deelnemer kan aan het eind van de cursus

- goed verwoorden wat de kernelementen zijn in het klinisch redeneer- en besluitvormingsproces (dag 1)
- het klinisch redeneer- en besluitvormingsproces aantoonbaar toepassen in een eigen casus met dove of slechthorende cliënten (dag 2)
- een interventieplan opstellen, na selectie van de relevante causale factoren, samen met jeugdige en ouders. Dit interventieplan bevat interventies met bewezen werkzame elementen mbt psychische problematiek (angst, somber, emotieregulatieproblematiek en mediërende behandeling mbt internaliserende en externaliserende problematiek) (dag 3)

Samenvatting programma

Dag 1

- de ingrediënten van klinisch redeneren en de valkuilen
- redeneren vanuit de aanmeldingsklacht en in samenhang met de reden van aanmelding
- onderscheid maken tussen symptomen, symptomatisch gedrag en vaardigheidstekorten
- vertalen van aanmeldklacht in normatieve gedragsverwachtingen
- verschil tussen DSM 5 classificatie en casusformulering
- verschil tussen verkort formuleren en formeel redeneren
- redeneren met oorzaken: de rol van stressoren, kwetsbaarheid, het vaardigheidsprofiel, en de compenserende mogelijkheden van steun en kracht.
- samen met jeugdige en ouders op empowerende wijze een analyse maken
- een interventieplan afleiden uit de redenering over oorzaken
- kennis van het risico van bias bij klinische beslissingen mbt diagnose en interventies
- selecteren van relevante causale factoren
- prioriteren van interventies

Dag 2

- inzicht in de complexe wijze waarop doof- en slechthorendheid psychopathologie in zijn algemeenheid en specifieke klinische beelden in het bijzonder beïnvloeden en inkleuren
- de invloed van stressoren, steun, kwetsbaarheid en veerkracht in het leven van dove en slechthorende kinderen leren herkennen
- differentiaaldiagnostische gespreksvoering met dove en slechthorende kinderen en hun ouders/verzorgers: Wat wil je in ieder geval weten als een doof of slechthorende jeugdige in onderzoek komt? Hoe bouw je een diagnostische omschrijving op?

Dag 3

- kennis van bewezen werkzame elementen mbt psychische problematiek, somber en angst, stressmanagement, interactie- en gedragsmanagement mbt disruptief gedrag (kind en tieners)
- rationale van angst, somber, stressmanagement, oudertraining personaliseren
- een interventieplan samen met jeugdigen en ouders op te stellen dmv gedeelde besluitvorming resulterend in gedeelde doelen, na selectie van de relevante causale factoren

Doelgroep

(Ortho)pedagogen, (GZ-)psychologen; gedragsdeskundigen die zich bezighouden met vroege signalering, onderzoek naar en behandeling van dove en slechthorende leerlingen en jeugdige cliënten met psychische problemen (inclusief jeugdigen in de subdoelgroepen ACVB/CMB en DB). Het betreft een verdiepingscursus en er wordt vanuit gegaan dat de cursisten in hun vooropleidingen en hun dagelijks werk al over kennis van ontwikkelingspsychopathologie beschikken.

Studiebelasting

- Er zijn 15 contacturen, waarbij de lunchpauzes niet zijn meegerekend.
- De literatuurstudie bestaat uit 150 pagina's. Verdiepende literatuur: 72

Literatuur

In de cursus zal gebruik worden gemaakt van de volgende literatuur, waarover cursisten de beschikking moeten hebben:

- De Vries, A. C., Custers, E. J. F. M., & Ten Cate, J. (2006). Leren klinisch redeneren en het ontwikkelen van ziektescripts: mogelijkheden in het medisch onderwijs. *Tijdschrift voor Medisch Onderwijs*, 25 (1), 3-13, 11 pp
- Masten, A. S., & Kalstabakken, A. W. (2018). Developmental perspectives on psychopathology in children and adolescents. In J. Butcher (Ed.), *APA handbook of psychopathology*. Washington, DC: American Psychological Association 15-29. 15 pp.
- Matthys, W. & Van de Glind, G. (redactie). *Richtlijn oppositioneel-opstandige stoornis (ODD) en gedragsstoornis (CD) bij kinderen en jongeren. Samenvatting*. Nederlandse Vereniging voor Psychiatrie (NVvP). Utrecht: De Tijdstroom. p. 9 – 33 (25pp)
- Nauta, M.H. & Scholing, A. (2011). Anti-angsttechnieken. In: Prins, P.J.M., Bosch, J.D. & Braet, C. (red). *Methoden en technieken van gedragstherapie bij kinderen en jeugdigen*. Tweede herziene druk. Houten: Bohn Stafleu van Loghum, pp 112 – 146 (35 pp)
- Van Gent, T. (2001). Hulpverlening aan het plots- en laatdove kind. In: S.K. van Ooij, A.Z.G. Gerritsen & C.J. Sleeboom-van Raaij (Red.), *Hulpverlening aan plots- en laatdoven in breder perspectief*, pp. 83-94. Utrecht: Stichting Plotsdoven. (11 pp)
- Van Gent, T. (2014). Psychiatrische stoornissen bij kinderen en jeugdigen met sensore handicaps. In: F.C. Verhulst, F. Verheij, & M. Danckaerts (Red.), *Leerboek Kinder- en Jeugdpsychiatrie*, pp. 310-321. Assen: Koninklijke Van Gorcum. (11 pp)
- Van Gent, T., Sleeboom –van Raaij, I., van den Berg, C, Van Leeuwen, H. & Geeraets, M., (2017). *Doven en Slechthorenden*. Kennisthema website landelijk kenniscentrum kinder- en jeugdpsychiatrie. <https://www.kenniscentrum-kjp.nl/Professionals/Doven-en-slechthorenden> (24 pp)
- Van Leeuwen. H.M.P. & Geeraets, M.H.W. (2018). Ontwikkelingspsychopathologie als leidraad voor programmaontwikkeling. Dit hoofdstuk is een bewerking van een eerder verschenen publicatie in: E.J. Knorth, H. Nakken, C.E. Oenema-Mostert, A.J.J.M. Ruijssenaars, J. Strijker (Red.) (2008) *De ontwikkeling van kinderen met problemen: gewoon anders*. Antwerpen/Apeldoorn: Garant. 9 pp
- Witteaman, C. L. M., Groenier, M., & Spaanjaars, N. L. (2012). Oorzaken in het psychodiagnostisch proces. *De Psycholoog*, 11-19, 9 pp

Verdiepende literatuur

- Van Gent, T., Goedhart, A.W., & Treffers, Ph.D.A. (2012). Characteristics of children and adolescents in the Dutch national in- and outpatient mental health service for deaf and hard of hearing youth over a period of 15 years. *Research in Developmental Disabilities*. 33, 1333-1342. DOI: 10.1016/j.ridd.2012.02.012. 10 pp

- Van Gent, T., Goedhart, A.W., & Treffers, Ph.D.A. (2011). Self-concept and psychopathology in deaf adolescents; preliminary support for moderating effects of deafness-related characteristics and peer relations. *Journal of Child Psychology and Psychiatry*, 52, pp 720-728, 9 pp
- Van Gent, T., Goedhart, A.W., Hindley, P., & Treffers, Ph.D.A. (2007). Prevalence and correlates of psychopathology in a sample of deaf adolescents. *Journal of Child Psychology and Psychiatry*, 48, 950-958 8 pp
- Kaminski, J. W., Valle, L. A., Filene, J. H., & Boyle, C. L. (2008). A Journal of Abnormal Child Psychology, 36, 567-589. Nederlandse vertaling in *Kind en Adolescent Review*, jrg 17 (2010), (249-293) (45)